

SPIS TREŚCI

6 Wstęp
 Paweł Polit

10 Krajobraz / kraina
 zamieszkiwania:
 jak sztuka nowoczesna
 określiła się na nowo
 w Kornwalii
 Michael Bird

56 William Scott
 (1913–1989)
 i Piotr Potworowski
 (1898–1962)
 Robert Scott

78 Krajobraz abstrakcyjny:
 Hepworth, Barns-Graham,
 Potworowski i Mellis
 Rachel R. Smith

134 Doświadczenia pejzażu
 w brytyjskiej i polskiej
 sztuce nowoczesnej
 Paweł Polit

171 Prace na wystawie

TABLE OF CONTENTS

8 Introduction
 Paweł Polit

18 Landscape / Homeland:
 How Modern Art Remade
 Itself in Cornwall
 Michael Bird

58 William Scott
 (1913–1989)
 and Piotr Potworowski
 (1898–1962)
 Robert Scott

86 Abstract Landscape:
 Hepworth, Barns-Graham,
 Potworowski and Mellis
 Rachel R. Smith

144 Experiences of Landscape
 in British and Polish
 Modern Art
 Paweł Polit

173 Works in the exhibition

Wstęp

Pojęcie sztuki nowoczesnej bywa najczęściej kojarzone z formalnym wymiarem dzieła. Sposób rozmieszczenia form na płaszczyźnie podłoża lub w przestrzeni, bardziej lub mniej zrjonalizowany, określa w zwyczajowej recepcji przynależność dzieła do kierunku w sztuce i określonej fazy jej rozwoju. O jego wartości artystycznej rozstrzyga dobór środków i unikalny sposób dystrybucji części składowych; odbiór dzieła podlega prymatowi zasad kompozycji, w dużej mierze dzięki staraniom samych artystów, określających te zasady w licznych tekstach programowych.

Niniejsza wystawa kładzie nacisk na inny wymiar dzieła sztuki nowoczesnej, niejako komplementarny wobec formalnego – na jego performatywność. W zgromadzonych na wystawie pracach manifestuje się wyostrzona świadomość przebywania w określonych miejscach. To ona przesądza o doborze środków artystycznych, które – wyprowadzone z wypróbowanych formuł sztuki nowoczesnej – odsyłają zarazem do niepowtarzalnych jakości krajobrazu, i – co najważniejsze – komunikują doświadczenie przybywania w nim.

Zorientowanie na pejzaż ujawniało się w sztuce nowoczesnej w momentach kryzysów historycznych. W sztuce polskiej lat 30. odniesienia pejzażowe uznać można za rodzaj reakcji na turbulencje gospodarcze tego okresu; jako uruchamiające model percepcji zaangażowanej w procesy otoczenia, prace z tego okresu można uznać za wyraz poszukiwania równowagi, w znaczeniu zarówno fizjologicznym, jak i społecznym, w niepewnych warunkach ówczesnego świata. W sztuce brytyjskiej odniesienia pejzażowe nasilają się wraz z wybuchem II wojny światowej, by osiągnąć kulminację w dwóch dekadach, które nadeszły bezpośrednio po niej. Tam struktury krajobrazu prowokują artystów do określenia na nowo założeń sztuki abstrakcyjnej, zasad kompozycji i charakteru medium artystycznego.

Wystawa prezentuje głównie prace artystów brytyjskich związanych ze środowiskiem St Ives, niewielkiej miejscowości portowej położonej w najdalej wysuniętej na zachód części Półwyspu Kornwalijskiego. Środowisko to, skupiające twórców, takich jak Wilhelmina Barns-Graham, Sandra Blow, Terry Frost, Roger Hilton, Peter Lanyon, Margaret Mellis, William Scott czy Bryan Wynter, nie stanowiło formalnej grupy, której działalność określona byłaby jednolitym programem. Ukształtował się w nim, wyprowadzony z abstrakcyjnych struktur prac Barbary Hepworth i Bena Nicholsona, swoisty idiom malarski i rzeźbiarski, w którym charakter

rozstrzygnięć formalnych pozostaje w mniej lub bardziej ścisłej korelacji z nasyceniem i przebiegiem doświadczenia krajobrazu.

Twórców związanych z St Ives łączy uwrażliwienie na niepowtarzalne jakości miejsc, w których pracowali; wynikające z tej postawy syntetyczne i procesualne aspekty prac malarskich i rzeźbiarskich wyróżniają sztukę brytyjską w okresie od lat 30. do 60. XX wieku. Wchodzą one w interesujący rezonans z dokonaniem artystów polskich tego okresu – pracami Saszy Blondera, Katarzyny Kobro, Leopolda Lewickiego, Władysława Strzemińskiego i Adama Marczyńskiego. Łącznik między obydwoma środowiskami stanowi twórczość Piotra Potworowskiego, którego pobyt w Polsce w latach 1958–1962 był okazją do zastosowania idei wypracowanych przez niego w Wielkiej Brytanii, w artystycznym dialogu ze środowiskiem brytyjskim, w kontekście polskim. W okresie powojennym doświadczenie krajobrazu było traktowane przez artystów brytyjskich jako stymulant moralnej i społecznej regeneracji; wydaje się, że ekologiczny wymiar prezentowanych na tej wystawie prac mógłby spełnić podobną rolę w świecie współczesnym.

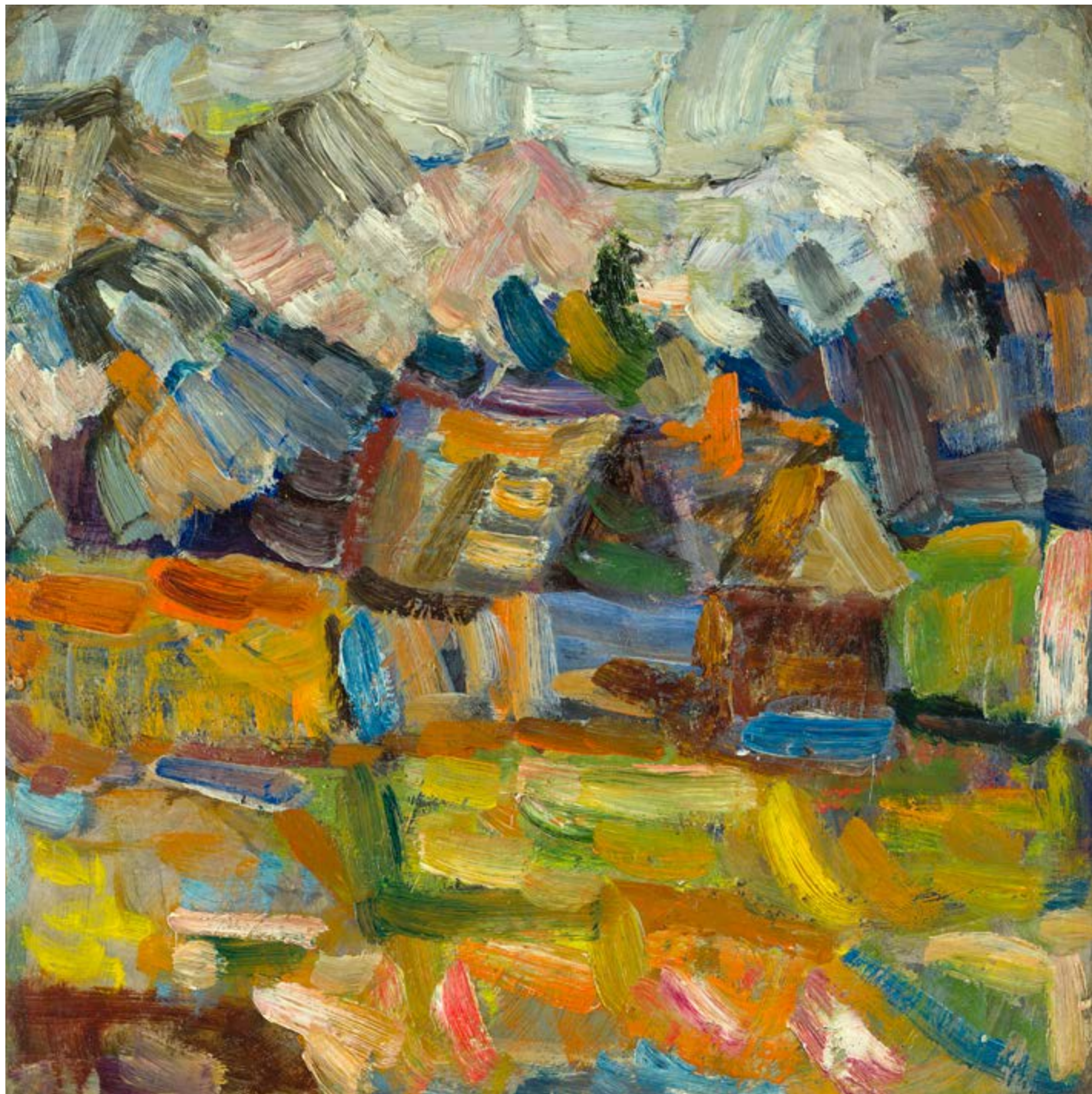
Paweł Polit

WŁADYSŁAW STRZEMIŃSKI (1893–1952)
Pejzaż nadmorski, 1933, tempera, tektura, 20 × 25 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Seaside landscape, 1933, tempera on cardboard, 20 × 25 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

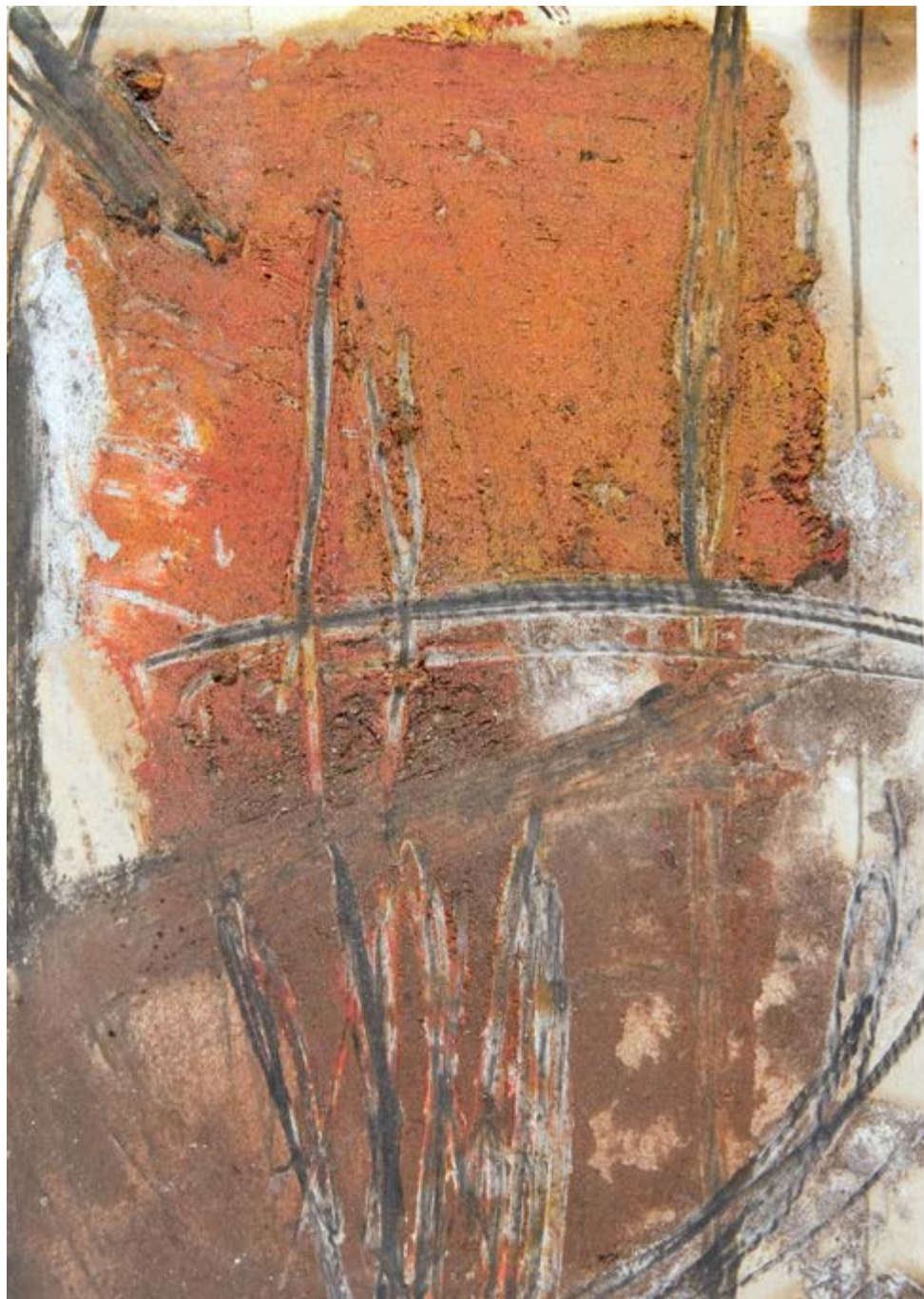
WŁADYSŁAW STRZEMIŃSKI (1893–1952)
Pejzaż, 1931, gwasz, tempera, tektura, 30 × 25 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Landscape, 1931, gouache and tempera on cardboard, 30 × 25 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

SASZA BLONDER (Szaje Blonder, 1909–1949)
Pejzaż, 1934, olej, tektura, 29,8 × 29,5 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Landscape, 1934, oil on cardboard, 29.8 × 29.5 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

SASZA BLONDER (Szaje Blonder, 1909–1949)
Pejzaż z drzewami i ptakami, 1934, olej, tektura, 24 × 28,2 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Landscape with Trees and Birds, 1934, oil on cardboard, 24 × 28.2 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

SANDRA BLOW (1925–2006)
Bez tytułu, 1959, olej, kredka, papier, 18 × 12,5 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Untitled, 1959, oil, crayon on paper, 18 × 12.5 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

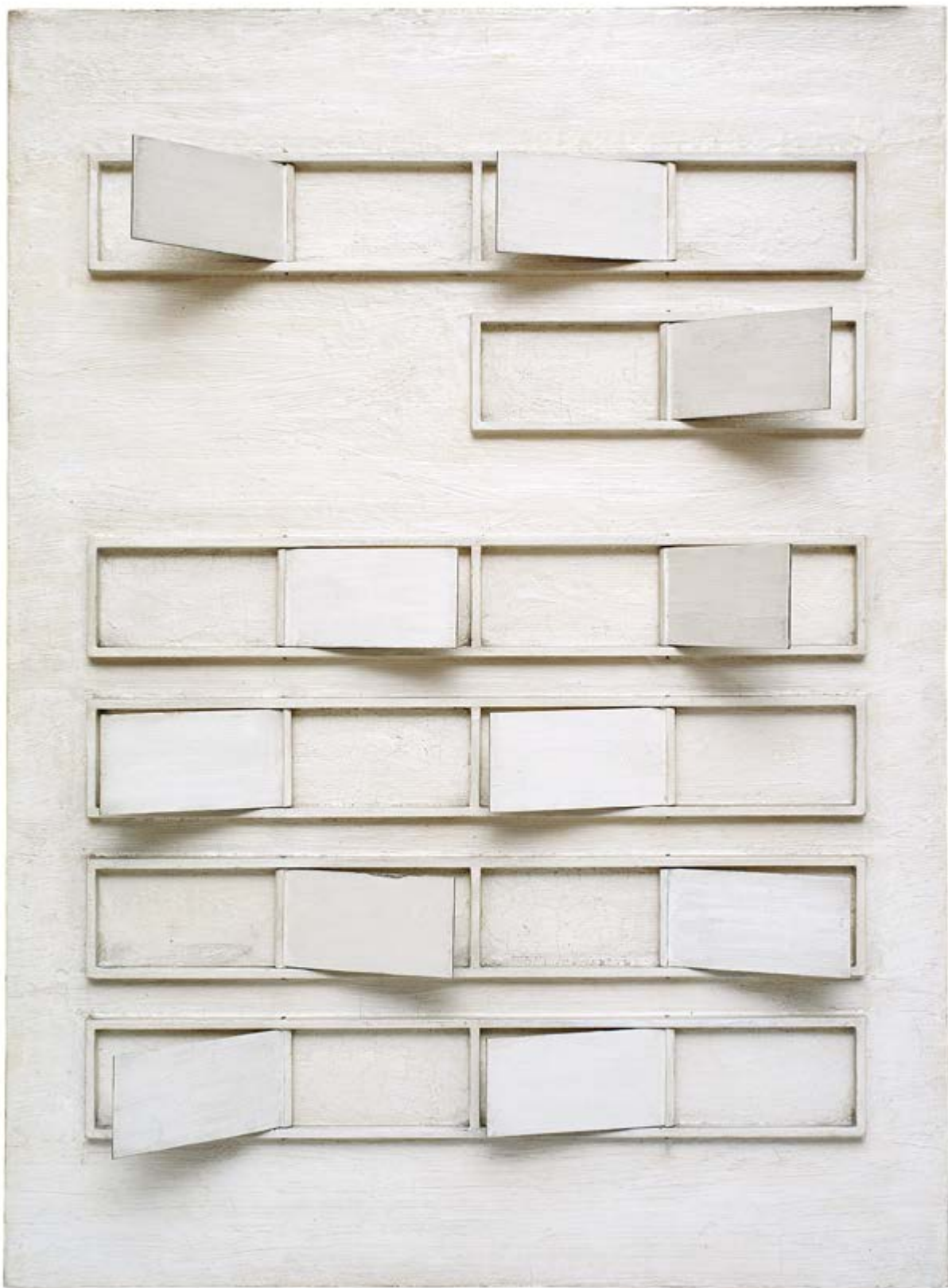
SANDRA BLOW (1925–2006)
Bez tytułu, 1959, olej, akwarela, kredka, papier, 17 × 12,5 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Untitled, 1959, oil, watercolor, crayon on paper, 17 × 12.5 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

BOB LAW (1934–2004)
Pole metafizyczne, 1961, olej, płótno, 65 × 50 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Metaphysical Field Painting, 1961, oil on canvas, 65 × 50 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

BOB LAW (1934–2004)
Żółty-żółty, ultramaryna, szkarłat, 1967, akryl, płótno, 213 × 290 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Yellow–Yellow, Ultrablue, Crimson Red, 1967, acrylic on canvas, 213 × 290 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

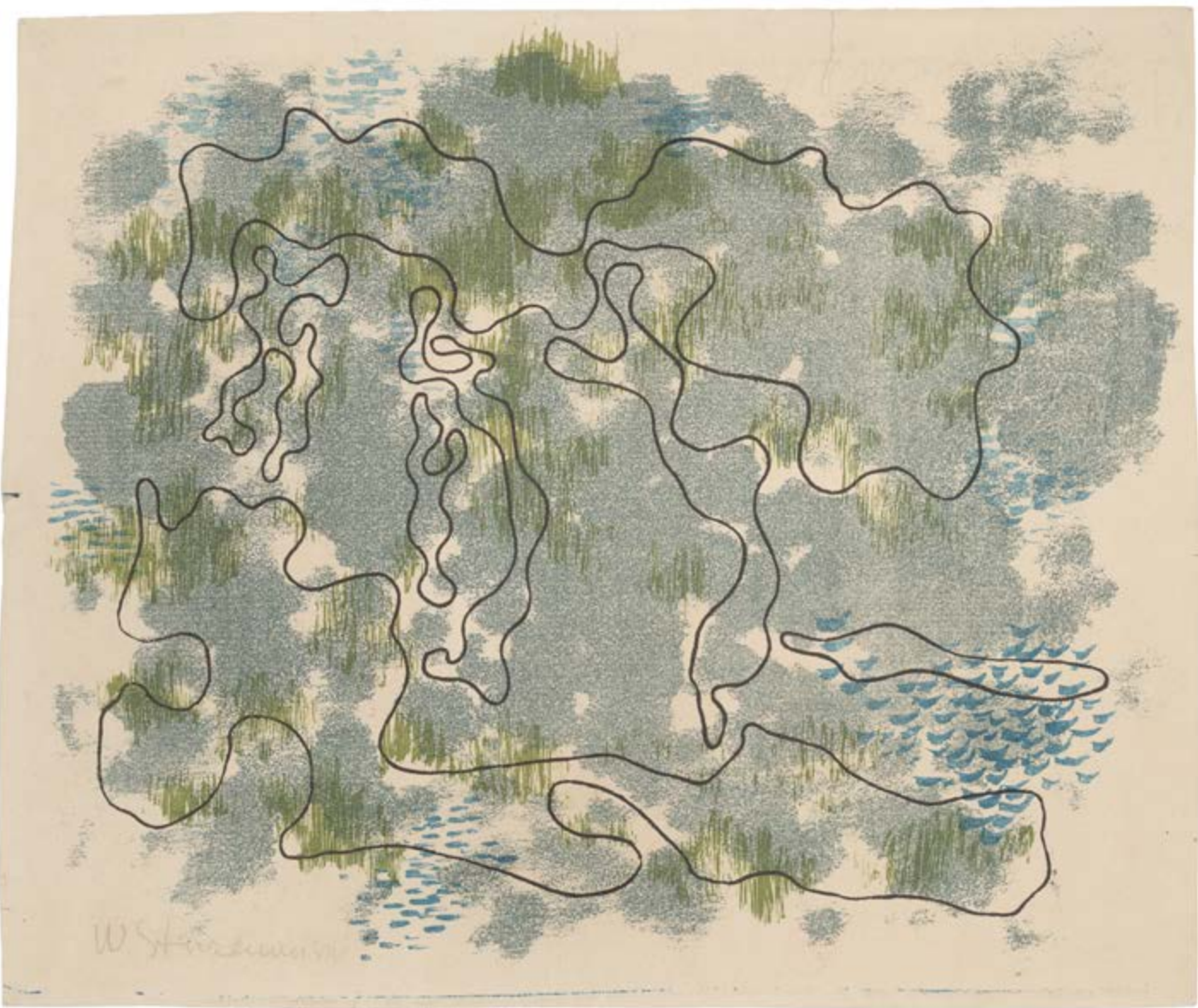
ADAM MARCZYŃSKI (1908–1985)
Układ zmienny U.Z.B. 20, 1966, olej, tektura, drewno, 61 × 45 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Variable System U.Z.B. 20, 1966, oil, cardboard, wood, 61 × 45 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

ADAM MARCZYŃSKI (1908–1985)
Refleksy zmienne w przestrzeni, 1968, tektura, płyta pilśniowa, 70 × 87 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Variable Reflections in Space, 1968, cardboard, masonite, 70 × 87 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

KATARZYNA KOBRO (1898–1951)
Kompozycja przestrzenna (9), 1933, farba olejna, metal, 15,5 × 35 × 19 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Spatial Composition (9), 1933, oil paint, metal, 15.5 × 35 × 19 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

WŁADYSŁAW STRZEMIŃSKI (1893–1952)
Pejzaż – Chałupy, 1935, litografia, papier, 24 cm × 28,5 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Landscape – Chałupy Village, 1935, lithograph on paper, 24 cm × 28.5 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

WŁADYSŁAW STRZEMIŃSKI (1893–1952)
Pejzaż morski, 1934, tempera, tektura, 20 × 25 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Seascape, 1934, tempera, cardboard, 20 × 25 cm, Muzeum Sztuki in Łódź

WŁADYSŁAW STRZEMIŃSKI (1893–1952)
Pejzaż morski, 1933, tempera, tektura, 20 × 26 cm, Muzeum Sztuki w Łodzi
Seascape, 1933, tempera, cardboard, 20 × 26 cm, Muzeum Sztuki in Łódź